

Twee Zuiderzee-albums van Gaastra en De Gesloten Steen

De twee albums op de volgende pagina's vertonen in vormgeving sterke overeenkomsten met de grote reclamealbums met slappe kaft, m.n. "Bloemen en groenten", "Vaderlandsche Historie" en "Schilderkunst", die door een relatief vaste groep van koffie- en theebedrijven en enkele bakkerijen zijn uitgegeven. De twee betreffende albums zijn echter alleen uitgegeven door de twee koffie- en theebedrijven Gaastra in Workum en „De Gesloten Steen” in Utrecht, die geen van de genoemde reclamealbums hebben uitgegeven. Daarom worden ze hier behandeld alsof het unieke uitgaven zijn.

De beide albums hebben hetzelfde klein kwartoformaat van de genoemde reclamealbums, dezelfde opmaak van de titelpagina, dezelfde pagina-indelingen van de tekstpagina's en de plaatjespagina's, en eveneens 80 bruine rotogravure (koperdiepdruk) plaatjes per album .

Links een plaatje uit "De Waddeneilanden", rechts uit "Schilderkunst".

De Wadden-Eilanden

Dit album is op de titelpagina gedateerd 1928. Onderaan de laatste tekstpagina is vermeld dat het is geschreven (door P. G. jr.) in de zomer van 1927. In 1929 werden door Gaastra nog plaatjes voor dit album uitgegeven.

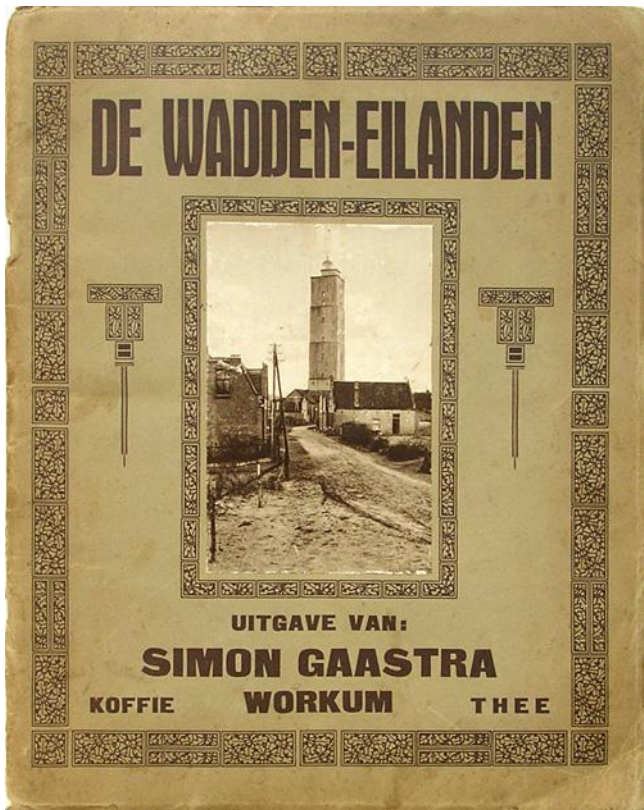
Afsluiting, Drooglegging en Eilanden der Zuiderzee

Onderaan de laatste tekstpagina is vermeld dat dit album is geschreven door G. Aalfs. Er is geen datum vermeld. Bij het voltooien van de tekst is de grote dijk ver gevorderd en is het werk aan de uitwateringsluizen nog aan de gang. Daaruit blijkt dat het album in 1930 of 1931 uitgegeven moet zijn.

Een opmerkelijke bijzonderheid van dit tweede album is de voorplaat. Deze foto komt ook voor in het kalenderalbum van Zeelandia, gemaakt door drukker Simon Bakker. Dit bevestigt het vermoeden dat Bakker betrokken was bij de productie van de grote reclamealbums.

Op de titelpagina en achterop het Wadden-album prijkt hetzelfde vignet als achterop de reclamealbums Bloemen en Groenten, Vaderlandsche Historie I en Schilderkunst (1926-1927).

GAGE01 De Wadden-Eilanden

*De Wadden-Eilanden Plaatjes-album. Door P. G. Jr.
Uitgave van:
Simon Gaastra koffie, thee, Workum. 1928 en van
Stoomkoffiebranderij en Theehandel „De Gesloten Steen”
Utrecht. 1928*

24 ongenummerde pagina's en 80 bruine fotoplaatjes om op te plakken op aparte pagina's.

Prijs: 40 cts. of gratis voor 40 plaatjes

Kenmerken

Gekartonneerd album van klein kwartoformaat (23 x 29,5 cm). De foto op de voorzijde is opgeplakt. Op de achterzijde staat alleen een bladkader en in het midden een vignet dat ook op diverse reclamealbums staat (zie de inleiding).

De achterkant van de titelpagina is blanco. Op het volgende blad is een simpele getekende kaart met typeletters van de Waddenzee en een stuk van Friesland afgebeeld (met WORKUM, de thuishaven van Simon Gaastra, in hoofdletters en onderstreept). Op de achterkant daarvan begint de tekst van het album.

Vanaf hier hebben alle bladen een enkelvoudig bladkader zoals in de grote reclamealbums. Alle pagina's zijn in twee kolommen ingedeeld. De doorlopende tekst staat op de linkerpagina's, de plaatjes in twee kolommen met vier onder elkaar op de rechterpagina's. De teksten en de plaatjes beslaan dus allebei 10 pagina's naast elkaar.

Er zijn net als bij Schilderkunst e.a. geen onderschriften onder de plaatjes, maar het nummer en de titel van het plaatje zijn in de witrand onderaan het plaatje afgedrukt. De bruin topografische fotoplaatjes zijn in koperdiepdruk vervaardigd (rotogravure). De foto op de voorzijde laat de vuurtoren Brandaris op Terschelling zien, maar scherper en vanuit een ander standpunt dan plaatje 8. Alle plaatjes zijn liggend, ook die van torens en molens.

De plaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 80. Achterop de plaatjes is de albumtitel en informatie over het album afgedrukt.

Inhoud

Het album behandelt na een korte inleiding in zes hoofdstukken met een grote tekstkop achtereenvolgens: "Vlieland en Terschelling" in ruim 4 pagina's, "Schiermonnikoog" in 1½ pagina, "Ameland" in 2 pagina's en tenslotte "Texel" in 1½ pagina. De plaatjes houden ongeveer gelijke tred met de tekst, maar er wordt niet naar verwezen.

De plaatjes laten veel gebouwen, klederdrachten en landschappen zien, maar ook schepen voor de kust. Er zijn verschillende foto's van zeer matige kwaliteit bij, zoals de hieronder afgebeelde.

De schrijver put zich niet uit in boekenwijsheden, maar is zelf op pad gegaan naar alle eilanden en geeft daarvan beknopt verslag en haalt er wat geschiedenis bij, wat de beschrijvingen veel interessanter maakt dan de pure geografie en topografie. De eerste reis start in Harlingen, waarbij uitvoerig verteld wordt over de Zuiderzeewerken en de aanleg van de afsluitdijk (1927-1932) die nog maar pas gestart was. Zo'n reis was in die dagen een tijdrovend en nogal eens een riskante onderneming. Zo bijvoorbeeld de oversteek naar Schiermonnikoog:

We komen tot op de Reede van Schiermonnikoog en onder het gezicht van de kust laten we het anker vallen om de komst van een motorbootje af te wachten, dat ons over de ondiepten zal brengen. Maar hiermee is deze avontuurlijke tocht nog niet afgelopen, want voor we vasten grond onder de voeten hebben, moeten we nog eens van vervoermiddel veranderen. De vlet vaart naar de kust tot ze niet verder kan en over den grond schuurt. Hier komen een paar hooiwagens, elk met twee paarden bespannen, langszij en nemen de passagiers over .....

GAAS03

Afsluiting, drooglegging en eilanden der Zuiderzee

Plaatjes Album Afsluiting, drooglegging en eilanden der Zuiderzee. Door G. Aalfs. (1930 of 1931)

Uitgave van:

Firma Simon Gaastra Workum, Stoomkoffiebranderij en Theehandel, en van Stoomkoffiebranderij en Theehandel „De Gesloten steen”, Utrecht.

20 genummerde pagina's vanaf het titelblad. 80 zwart-wit fotoplaatjes om in te plakken op aparte pagina's.

Prijs: 40 cts. of gratis voor 40 plaatjes

Kenmerken

Gekartonneerd album van klein kwartoformaat (23 x 29,7 cm). De foto op de voorzijde is opgeplakt. Op de achterzijde staat alleen een bladkader en in het midden een klein vignet. Op pagina 3 is een ruw getekende kaart van de Zuiderzeewerken opgenomen. Op de achterkant daarvan begint de tekst van het album met de grote kop "Het werk aan de Afsluiting en Droogmaking der Zuiderzee". Vanaf hier hebben alle bladen een enkelvoudig bladkader zoals in de grote reclamealbums. Alle pagina's zijn in twee kolommen ingedeeld. De doorlopende tekst staat op de linkerpagina's, de plaatjes in twee kolommen met vier onder elkaar op de rechterpagina's, behalve op de middelste twee bladen die helemaal uit plaatjes bestaan. De tekst beslaat dus slechts 7 pagina's tegen 10 pagina's plaatjes. Door dit samenproppen eindigt het album met twee blanco bladen.

Er zijn net als bij het vorige album geen onderschriften onder de plaatjes, maar het nummer en de titel van het plaatje zijn in de witrand onderaan het plaatje afgedrukt. De topografische fotoplaatjes zijn weer in koperdiepdruk vervaardigd, maar in dit album zijn ze in zwart gedrukt. Alle plaatjes zijn weer liggend.

De plaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 80. Achterop de plaatjes is de albumtitel en informatie over het album afgedrukt.

Inhoud

Het boek behandelt in slechts 7 tekstpagina's de gehele geschiedenis van de Zuiderzeewerken vanaf 1877. Echter de watersnoodramp van 1916, die de doorslag gaf tot de uitvoering, wordt niet genoemd!

Het laatst genoemde jaartal is 1927, het jaar waarin met de aanleg van de afsluitdijk begonnen is. Vermeld wordt: "Men neemt aan dat de afsluitdijk in 1932 gereed zal zijn, en dat is ook gebeurd. De tekst behandelt vrij gedetailleerd hoe de dijken en de sluisen worden gebouwd. Daarbij wordt voortdurend verwezen naar de fotoplaatjes, die grotendeels in de volgorde van de tekst geplaatst zijn en veel onderdelen van de werken laten zien, tot en met plaatje 64. De laatste twee pagina's plaatjes geven een beeld van de eilanden Marken, Volendam en Urk, waar niets over verteld wordt. Alleen in de laatste alinea wordt gezegd dat de eilanden op het droge komen te liggen, waardoor de "oude gewoonten en gebruiken, de folkloristische rijkdom" tot het verleden zullen gaan behoren. Daarom wordt besloten met een serie foto's van de eilanden om ze "aan de vergetelheid te onttrekken".

65

Marken - Spelevaren

De beschouwing van de werken is gedetailleerd en degelijk, maar voor de niet in waterbouwkunde geïnteresseerde lezer is het Zuiderzeealbum van Ysendyk leesbaarder.

Het aardige van dit album zijn de 16 foto's van hoe de drie eilanden en hun bewoners er uitzagen vóór de inpoldering.

